

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Марина Теофилова Теофилова,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
Факултет по изобразително изкуство,
катедра „Изкуствознание и теоретични дисциплини“
за

научните трудове и приноси на:

д-р Розалия Георгиева Гигова и гл. ас. д-р Мая Веселинова Димчева,
кандидати за участие в конкурс за доцент по професионално направление
1.3. Педагогика на обучението по изобразително изкуство (методика на
изобразителното изкуство),
обявен в ДВ, бр. 88 от 13.11.2015г.

1. Данни за конкурса.

Конкурсът за доцент по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по изобразително изкуство (методика на изобразителното изкуство) е обявен за нуждите на обучението във Факултет за начална и предучилищна педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“. Обезпечен е с необходимия хорариум от часове в Катедра „Изобразително изкуство“, Факултет за начална и предучилищна педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“.

Документи за участие в конкурса са подали двама кандидати :

д-р Розалия Георгиева Гигова и гл. ас. д-р Мая Веселинова Димчева

2. Данни за кандидатите.

Творческите биографии и на двамата кандидати в конкурса свидетелстват за системен и задълбочен интерес в областта на изкуствознанието и културата.

2.1. Досегашната кариера на **д-р Розалия Гигова** може да се опише като впечатляваща, динамична и разнообразна, функция на задълбочена изследователска работа в областта на изкуствознанието, етнографията и фолклористиката.

През 1999 г. Розалия Гигова завършва НХА „Николай Павлович“, специалност История на изкуството и квалификация по Педагогика на изобразителните изкуства. През 2012г. защитава магистърска степен по История на испанското изкуство към Университет Комплутенсе, Мадрид, Испания.

В периода 2000-2004г. разработва и успешно защитава дисертационен труд на тема: „Вещта в обредно-празнична ситуация. Символика на вещите в съвременната сватба“, с научен ръководител проф. Валентин Ангелов към Институт по етнография и фолклористика с етнографски музей, БАН, Секция „Антропология на народните изкуства и визуалните форми“.

През 2004 г. е старши експерт към Център за музеи, галерии и изобразителни изкуства, Министерство на културата.

Академичната кариера на кандидата започва през 2004-2005 г. с пост-докторски изследователски проект към Департамент Социална и културна антропология на Виенския университет, Австрия. Продължава с пост-докторски изследователски проект: „Немско-български връзки в изкуството (20-те - 30-те години)“ към Институт по история на изкуството на Университетът Хумболт, Берлин, Германия. През 2011 година разработва научен проект „Стампа“ към Департамент История на съвременното изкуство, Университет Комплутенсе, Мадрид, Испания. В периода 2012-2013 г. е лектор по история на изкуството в Държавните културни центърове „Волтурно“, „Алфредо Краус“ и „Хосе Луйс Лопез Васкез“, Мадрид, Испания.

Д-р Гигова е отличена със Стипендия за докторантура, Министерство на образованието и науката, България (2000-2002г.); Стипендия „Ернст Мах“ за изследователска дейност, отпусната от Австрийското министерство на образованието и Австрийската служба за академичен обмен, Виена, Австрия (2004-2005г.); Стипендия на ДААД за изследователска дейност, отпусната от Немската служба за академичен обмен, Бон, Германия (2006-2007г.).

От 2000 година участва в множество академични конференции и международни културни проекти. Кандидата има сериозен опит в събирането на ценни етнографски материали и осъществяването на културни антропологични проучвания на терен.

Като важен момент в биографията на д-р Розалия Гигова, явяващ се вдъхновение и отправна точка в развитието ѝ, бих открила реализацията на изложбата: „Художникът Иван Пенков (1897-1957)“, чието откриване през май 2004г. Розалия Гигова осъществява като авторски проект със съдействието на синовете на художника.

2.2. От биографията на гл. ас. д-р **Мая Веселинова Димчева** става ясно, че притежава сериозен професионален опит като преподавател по Методика на обучението по изобразително изкуство (над 20 години!), преимущество на кандидата, намиращо се в тясна връзка с обявения от катедра „Изобразително изкуство“ конкурс.

В периода 1987-2008 година д-р Мая Димчева следва в няколко различни направления и степени, придобивайки богата основа за развитие

на научните ѝ интереси в широк спектър от взаимосвързани специалности: изобразително изкуство, реставрация, история и археология, педагогика, теология.

През 1987 година д-р М. Димчева завършва НХА „Н. Павлович“, специалност реставрация. Паралелно с това в периода 1984-1986 г. следва история и археология към СУ „Св. Климент Охридски“. През 1997г. придобива педагогическа квалификация към НХА „Н. Павлович“, последвана от магистърска програма към Богословски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“ (2006-2008г.).

През 2010 г. успешно защитава докторска дисертация на тема: „Образователни и възпитателни функции на православното иконописно творчество: приложение в методическата и практическата подготовка на студентите от специалност „Педагогика на изобразителното изкуство“, ФНПП, СУ „Св. Климент Охридски“ по научна специалност 05.07.03 - Методика (методика на обучението по изобразително изкуство).

За участието си в конкурса д-р Мая Димчева е представила богата на изяви и събития справка за художественотворческа дейност, сред които бих отличила следните:

Участие в реставрацията на стенописи, дърворезби и икони от Троянски манастир, Рилски манастир, Елешнишки манастир, Черепишки манастир, Илиенски манастир, църквата „Света Параскева“ в гр. Брезник, църквата „Успение Богородично“ в гр. Габрово, църквата „Архангел Михаил“ в гр. Хасково, църквата „Свети Никола“ в гр. Габрово и други. Участие в реставрацията на Софийската синагога.

Самостоятелно проучване и реставрация на стенописи и икони в гр. Самоков и гр. Радомир от известния самоковски зограф Никола Образописов.

Изписване на параклис „Св. Възнесение“ в гр. Радомир, на църквата „Успение Богородично“ в с. Прибой, Радомирско, на български параклис „Св. св. Кирил и Методий“ в гр. Виена, Австрия.

Множество участия в международни пленери, колективни изложби и немалко самостоятелни изяви.

Акцент в биографията на М. Димчева, имащ пряко отношение към обявения конкурс е експерименталната ѝ работа с деца. През 1999 г. М. Димчева осъществява експериментално обучение по иконопис, проведено успоредно с преподаване на вероучение, в 26 СОУ „Йордан Йовков“, гр. София. В продължение на три последователни години от 2005 до 2007 г. осъществява експериментално обучение по иконопис съвместно със студенти от ПИ – ФНПП в 105 СОУ „Атанас Далчев“, 1 СОУ „Пенчо Славейков“, 68 СОУ „Атанас Обрешков“.

Участва в редица научни конференции с педагогическа насоченост, като изнася доклади, разглеждащи постижения и тенденции в

православното обучение, обучението по иконопис, детската изобразителна дейност и др.

От биографските справки и на двамата кандидати е видно, че са участници в редица престижни национални конференции и в такива с международно участие.

3. Описание на научните трудове

3.1. За участие в конкурса **д-р Розалия Гилова** е представила една монография, 11 студии и статии, публикувани в периода от 2004 до 2015 г.

Прави впечатление, че статиите са публикувани в престижни български и международни научни издания.

Най-общо, представените за разглеждане от кандидата статии и студии могат да бъдат обобщени в два основни тематична кръга: 1. изкуствознание и история на българското изкуство и 2. културна антропология и етнография. Към първия тематичен кръг спадат основно статии, свързани с живота и творчеството на Иван Пенков, формирането на възгледите му за изкуството по време на обучението му в Мюнхенската художествена академия, връзките на художника с движението „Родно изкуство“, работата му в цеховете за производство на мозайка и стъкло в Берлин и Мюнхен и др. Към тази тематична група спада и статията: **„Las colecciones de Im Obersteg y Rudolf Staechelin“, Granada, 2015**, представяща колекциите на швейцарците Им Оберстег и Рудолф Щахелин, съхранявани в Музеят в Базел. В статията са анализирани творби на Реноар, Шагал, Пикасо, Ходлер, Гоген, ван Гог, Явленски, Клее, техни документи и писма.

Към втория тематичен кръг могат да бъдат отнесени четири статии, две от които, публикувани на английски език, представляват опит за културно антропологично проучване на ритуални предмети и интерпретация на тяхното значение и употреба в съвременната българска градска сватба. (**„Anthropological Interpretation of the Meaning of Ritual Objects in the Contemporary Urban Wedding in Bulgaria“, 2013** и **„Contemporary Research on the White Cloth as a Ritual Item in the Bulgarian Wedding: Anthropological Approach“, 2014**).

Другите две статии, които отнасям към същия тематичен кръг, пряко кореспондират със съдържанието на предходните и отразяват резултатите от провеждането на етнографски проучвания на терен: **„Теренно етнографско проучване - венчална дреха, село Осеново, Варненско“, 2015**, **„Теренно етнографско проучване - Лазарки, село Преславен, Старозагорско“, 2015г.**

Монографията **„Художникът Иван Пенков (1897-1957). Живот и творчество“, София, 2013** е опит да се впише в едно значимо издание цялостния образ на твореца Иван Пенков и отразява десетгодишните

усилия на кандидата да проследи всички аспекти в творчеството на художника в контекста на художествените тенденции и социално-историческата обстановка в България от началото до средата на ХХв. Авторът убедително осъществява стилистичен и иконографски анализ на цялостното творчество на Иван Пенков. Проследява и разглежда творбите от неговия т.нар. Мюнхенски период в светлината на силното влияние от немския експресионизъм, търсейки източника на това влияние в работата му за известни немски цехове за изработка на стъклопис и мозайка в Берлин и Мюнхен. Съществен принос на монографията е осъществения анализ на документални снимки и оригинални проекти от архива на театралния режисьор Хрисан Цанков, които представят нов поглед върху работата на художника Иван Пенков като сценограф в Народния театър. Принос е и публикуването за първи път на неизвестни автобиографии на художника, както и на непубликувани проекти и автопортрети, на които е направен задълбочен анализ.

Трудът подсказва ерудиция и умение да се прониква и отличава същностното в живота и творчеството на един творец, за да бъде изведен неговия завършен образ на фона на сложните културни, исторически и социални процеси в изкуството от началото на миналия век.

3.2. За участие в конкурса гл. ас. д-р **Мая Веселинова Димчева** е представила **12** заглавия за периода 2010 - 2015 г. Три монографии, четири доклада и пет статии, публикувани в утвърдени научни издания.

Като основен труд в конкурса, гл. ас. д-р **Мая Димчева** представя монографията **„Естетико-художествени, иновационни и възпитателни аспекти на обучението по изобразително изкуство в началното училище“**, **София 2015**. Трудът се състои от увод, три глави и заключение. Първа глава изяснява общи въпроси, свързани с теорията и практиката на художественото възпитание и преподаването на изобразително изкуство в начална училищна възраст. Втора глава разглежда теориите за произхода и същността на детската изобразителна дейност. На базата на широк обзор на редица автори, анализиращи развитието на детето в различни научни направления са изведени изводи за характерните моменти и етапи в развитието на детската рисунка по отношение на нейното съдържание и основни принципи на изграждане: форма, цвят, пространство, композиция и др. Нещо повече, в тази глава авторът, смело и тенденциозно прави опит за съпоставяне на някои изобразителни елементи от детската рисунка с каноничния, семантично натоварен език на иконографа.

Последната, трета глава представя примерна методическа система на обучение в начална училищна степен, имаща за цел изграждането на основни знания и естетическо отношение към произведения на християнското изкуство и народното творчество. Методиката, разработена

от Мая Димчева е насочена към естетическото осъзнаване и художественотворческото преживяване на някои от знаковите български празници, разглеждани като пресечна точка на църковните обреди и народните обичаи, като сливане на изконните християнски образи и символика с българска традиция и култура. За целта са разработени четири примерни план-конспекта на занятия с подчертан познавателен, възпитателен и практически (художественотворчески) характер. Темите са свързани с народните празници и обичаи, разглеждани в контекста на християнските ценности и традиции. Подходящи са за деца в начална училищна степен и са приложими както в класни, така и в извънкласни форми на обучение.

Трудът е хармонично допълнен с цветно приложение, представящо детски проекти и рисунки от извънкласни дейности, проведени съвместно с ученици и студенти в школи за надарени деца.

Ценното на предложеното заглавие е фактът, че освен за студенти и специалисти по педагогика и педагогика на обучението по изобразително изкуство, трудът би могъл да представлява интерес и за по-широк кръг читатели, тъй като в него са включени и теми, свързани с детската и възрастовата психология, история и теория на християнското изкуство и култура.

Другите две заглавия на монографии („Християнство и традиции. Изкуство, книжнина, просвета“, София, 2014 г. и „Манастирите в България – светлина от вековете. Иконопис, иконография, народни празници и обичаи“, София, 2015г.), предложени в библиографската справка на д-р Димчева са взаимосвързани, доколкото проучват историята и развитието на източноправославното изкуство и култура по нашите земи в светлината българската иконописна традиция. Наред със символиката на иконографските изображения, технологията и начина на изпълнение на каноничната православна икона, тук са разкрити някои характерни особености в дейността на българските зографи и иконописци в изписването на светци с характерни национални носии, битови сцени и вещи от ежедневието, на които до голяма степен българската църковна живопис дължи своята самобитност и виталност.

Макар и да не кореспондират пряко с областта на обявения конкурс, в разглежданите монографии са застъпени педагогически идеи за включване в обучението на теми от православното изкуство и култура, от българското народно творчество, традиции и обичаи, които могат да послужат като допълнение към общата общообразователна програма по изобразително изкуство.

Останалите публикации на гл. ас. д-р М. Димчева – статии и доклади, публикувани в престижни национални сборници, са разработки пряко свързани с интересите и проучванията на автора. Част от тях разглеждат народните празници и обичаи в контекста на християнските традиции и

култура, но основно, това са методически разработки, изследващи развитието на детската изобразителна дейност в начална училищна степен, възрастовата и емоционална характеристика на способността за възприемане на произведения на източноправославното християнско изкуство, както и някои исторически и съвременни аспекти на нетрадиционните методи и подходи в обучението по изобразително изкуство.

Включените в библиографията на д-р. М. Димчева учебни помагала биха могли да бъде изключително полезни не само за студенти и преподаватели, но и за всеки, изкушен от работата с деца, от изкуството на българските манастири и храмове, християнските ценности, традиции и обичаи.

4. Научни приноси

4.1. Смятам, че предложената от кандидата **д-р Розалия Гигова** справка за приносния характер на представените за разглеждане трудове вярно и акуратно отразява същностното в нейните разработки, които се явяват оригинални авторски трудове в областта на изкуствознанието и етнографията.

4.2. Представените от гл. ас. д-р **Мая Димчева** трудове за рецензиране **съдържат научни резултати, които представляват принос в областта на Методиката на обучение по изобразително изкуство.**

Теоретичните разработки имат практическа приложимост, като голяма част от тях са пряко ориентирани към учебната работа в училище. Публикациите на д-р Мая Димчева демонстрират наличие на необходимата педагогическа култура, научна компетентност и ерудиция в изследователското поле на методиката и обучението по изобразително изкуство.

5. Преподавателска дейност

5.1. От приложената справка за трудов стаж по специалността на **д-р Розалия Гигова** е видно, че е работила като служител и сътрудник в Институт Сорос „Отворено общество“, София, в Министерство на културата, София, като лектор в държавни културни центрове в Мадрид, участвала е в изследователски проекти във Виенския университет, в университета Хумболт, Берлин и в Университета Комплутенсе, Мадрид.

5.2. От биографията на гл. ас. д-р **Мая Веселинова Димчева** можем да съдим за нейния дългогодишен опит като преподавател: В периода 1992-95 година е преподавател по изобразително изкуство в 163 СОУ

„Черноризец Храбър“, гр. София, а от 1995 година е преподавател по Методика на обучението по изобразително изкуство във Факултет за начална и предучилищна педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“, където провежда лекционни курсове и упражнения по Методика на изобразителното изкуство, Рисуване и композиция, ЗИД „Технология на иконописата“, „Иконата като текст“ в магистърска програма: Педагогика и семиотика на изобразителното изкуство. Безспорно кандидатът притежава значителен педагогически опит във висше учебно заведение, както и системни наблюдения над образователния процес в училище, в частност – по изобразително изкуство.

6. Заключение

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и приложни приноси, намирам за основателно да подчертая, че **д-р Розалия Георгиева Гигова** безспорно е достигнала необходимото ниво на научно развитие и ерудиция, за да бъде избрана за „доцент“, въпреки това **не препоръчвам** на Факултетния съвет на ФНПП да присъди тази научна степен на кандидата, доколкото творчеството ѝ попада изцяло в сферата на изкуствознанието, етнографията и фолклористиката, но далеч извън научната насоченост на обявения за нуждите на катедра „Изобразително изкуство“ конкурс. В това отношение, изследванията на **гл. ас. д-р Мая Веселинова Димчева**, макар и не в пълния си обхват, са насочени към проучване и изясняване на теми и идеи в полето на естетическото възпитание и методиката на преподаване на изобразително изкуство.

Постигнатите от гл. ас. д-р Мая Димчева резултати в учебната и научноизследователската дейност съответстват на специфичните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. Предвид факта, че последната е доктор по научна специалност 05.07.03 - Методика (методика на обучението по изобразително изкуство), намирам за основателно **да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на ФНПП, СУ „Св.Климент Охридски“ **за избор на гл.ас д-р Мая Веселинова Димчева на академичната длъжност „доцент“** в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по изобразително изкуство (методика на изобразителното изкуство).

21.03.2016
В. Търново

С уважение:
доц. д-р М. Теофилова